

ВПЛИВ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ПЕРЕОЦІНКИ АКТИВІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

В результаті суттєвої зміни вартості активів з моменту їх придбання, або через невідповідність їх реальної вартості балансовій внаслідок інфляції, слід проводити перерахунок вартості активів, тобто переоцінку. Завданням переоцінки активів є визначення реальної вартості активів. За результатами її проведення власник отримує достовірну інформацію про майно, яким він володіє на певну дату у вартісному вимірі.

Метою дослідження є розкриття сутності переоцінки та наслідків її здійснення для підприємства.

В історії бухгалтерського обліку існувало два підходи вчених до проведення переоцінки основних засобів. Вчені-реалісти дотримувалися думки про необхідність проведення переоцінки статей балансу на підставі індексів цін. А тверді реалісти були противниками переоцінок балансових статей і вважали, що всі цінності повинні відображатися в обліку за тими оцінками, за якими здійснювалися факти господарського життя. Розбіжності між реалістами і твердими реалістами полягали в тлумаченні балансу. Реалісти вимагали проведення постійної переоцінки і бачили в балансі спосіб відображення господарських засобів та їх джерел. А тверді реалісти наполягали на постійній оцінці і представляли баланс як спосіб зіставлення витрат (актив) і доходів (пасив).

Переоцінку активів слід розглядати з позиції як економічної доцільності, так і її правового забезпечення. Наявність істотного відхилення балансової вартості основних засобів від справедливої вартості в бухгалтерському обліку спотворює через амортизацію виробничу собівартість, і, як наслідок, - призводить до недостовірного відображення у фінансовій звітності доходів, витрат і фінансових результатів.

Цілями проведення переоцінки основних засобів на підприємстві є наступні:

- 1) збільшення майнових корпоративних прав учасників;
- 2) отримання кредиту в кредитно-фінансових установах під заставу основних засобів;
- 3) збільшення вартості майна підприємства перед його страхуванням;
- 4) підвищення цін на продукцію, що виготовляється;
- 5) забезпечення основними засобами гарантій в договорах;
- 6) зростання чистих активів;
- 7) поліпшення інвестиційної привабливості підприємства;

8) відображення достовірної інформації про реальний майновий стан підприємства керівникам, акціонерам, інвесторам для прийняття обґрунтованих управлінських рішень про стратегію розвитку підприємства.

Можна виділити наступні позитивні наслідки переоцінки основних засобів: 1) дозволяє уніфікувати вимоги до ведення бухгалтерського обліку відповідно до П(С)БО та МСФЗ; 2) змінює загальну суму засобів, що знаходяться в розпорядженні підприємства; 3) збільшує вартість основних засобів, що є гарантією виконання договірних зобов'язань; 4) зміцнює фінансову незалежність підприємства; 5) забезпечує ефективність амортизаційної політики.

Негативними наслідками переоцінки основних засобів можуть бути: 1) збільшення собівартості продукції; 2) збільшення частини власного капіталу, не забезпеченої ресурсами; 3) необґрунтоване збільшення вартості необоротних активів, які не приносять відповідних економічних вигод від їх використання.

Вважаємо за доцільне в Положенні про облікову політику підприємства передбачити наступні елементи облікової політики з переоцінки основних засобів: 1) критерії розмежування основних засобів та інших необоротних матеріальних активів; 2) виділення об'єктів обліку основних засобів; 3) визначення строків корисного використання об'єктів основних засобів; 4) порядок визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів; 5) методи амортизації по окремих групах основних засобів; 6) умови зміни методу нарахування амортизації і терміну експлуатації; 7) порядок визначення порогу суттєвості для проведення переоцінки основних засобів; 8) джерела інформації для визначення справедливої вартості окремих видів основних засобів.

Розглянемо нормативне регулювання порядку проведення переоцінки основних засобів в Україні. Для обліку джерел зміни такого майна або приросту його вартості в бухгалтерському обліку України введено поняття «капітал в дооцінках». Відповідно до п. 16 П (С) БО 7 «Основні засоби» підприємство/установа може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт. Переоцінка основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки, надалі має проводитися з такою регулярністю, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості.

Не підлягають переоцінці малоцінні необоротні матеріальні активи і бібліотечні фонди, якщо

амортизація їх вартості здійснюється методами: 1) в першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 відсотків його вартості, яка амортизується, та решта 50 відсотків вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом; 2) в першому місяці використання об'єкта 100 відсотків його вартості.

Своєчасність, повнота, правильність відображення розміру і всіх змін капіталу в дооцінках в бухгалтерському обліку забезпечить ефективне управління структурою власного капіталу підприємства.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій в Україні синтетичний рахунок 41 бухгалтерського обліку "Капітал в дооцінках" призначений для обліку та узагальнення інформації про дооцінку (уцінку) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід). Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності. На субрахунку 411 "Дооцінка (уцінка) основних засобів" узагальнюється інформація про дооцінку об'єктів основних засобів, уцінку таких об'єктів у межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку.

Згідно п. 34 Методичних рекомендацій з обліку основних засобів в Україні порогом суттєвості для проведення переоцінки або відображення зменшення корисності об'єктів основних засобів може прийматися величина, що дорівнює 1 відсотку чистого прибутку (збитку) підприємства, або величина, що дорівнює 10-відсотковому відхиленню залишкової вартості об'єктів основних засобів від їх справедливої вартості. Дані про переоцінку (зміна вартості і зносу) відображаються в регістрах аналітичного обліку основних засобів (інвентарна картка обліку основних засобів, книга обліку основних засобів, Відомість обліку необоротних активів та зносу).

Проведення переоцінки впливає на такі показники, що характеризують фінансовий стан підприємства: величина основних засобів та їх частка в загальній сумі коштів підприємства, коефіцієнт зносу основних засобів; коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт автономії, фінансової стійкості; рентабельність підприємства, рентабельність операційної діяльності, рентабельність власного капіталу, рентабельність залученого капіталу. Проведення переоцінки дозволяє уникнути викривлення вартості активів, коли ціни істотно зросли або зменшились. Адже чим вище темпи інфляції, тим частіше слід проводити перерахунок вартості активів, що в подальшому буде гарантувати реальну оцінку активів на момент складання фінансової звітності.